

O Kavirih ali Kavnikih.

(Spisal Davorin Terstenjak.)

Že večkrat sem omenil, da živi na Pohorji še dosti lastnih imen, ktere opominjajo na mythične bitja starih Slovincov. Tako nahajamo: Perkunike, Perunike, Mitavce, Mitane, Namise, Marante, Marote, Buteje, Krakore, Tatolnike, Kurtele, Veninške, Svarožnike, Mikeje, Ince, Incke, Sabotine, Moge, Kresnike, Kolednike, Vanolške, Trožmersčake, Grakuze, Voceje, Vuceje, Vucalnike, Primute, Ingoliče, Dundare, Mamonike itd. Vse te imena sem že razložil na raznih mestih svojih arheologičnih in mythologičnih spisov, ali našel sem letos spet dve imeni: Živort in Živortnik ali, ker Pohorci a kot o izgovarjajo, pravilniše: Živart in Živartnik, dalje: Kavir in Kavnik. Ko sem uprašal starega Pernousa iz št. Antonjevske fare na Pohorji, ali bi vedel povedati, kaj Živart in Kavir pomenjuje, mi reče: „Pomen imena Živart mi ni znan, ali Kavira poznam. Kaviri so nekdej bili modri ljudje, so znali prerokovati, so poznali vse ozdravivne zelišča, so znali lepe pesme zlagati; še sam sem poznal starega Dimeja prav „kunštnega“ človeka, ktereга so ljudje za Kavira imeli.“ — Več mi stavec ni vedel povedati.

Besedo Kavir primerjam sanskritski besedi: kavi. Kavi je bil pa pri starih Indih moder mož. Indiški pisatelj in komentator Sájana pravi, da so umeli Kavi razlagati svete bukve, imenovane Vede: „Kavínam vedačástrapáram gatánám.“ (glej verst. 6. Upanišad. Tade va-Upanišad.) V 40. Anuváki Upanišada se nahaja Kavi v pomenu duhovna.

Indiški pisatelj Jaska razlaga Kavi s „krántakarman“ in Wilson tolmači Kranta z „gone, overcome, surpassed.“ Da so Kava tudi Iranci ali zapadni Arjani poznali, je znano (glej: Ausland, Jahrg. 1858 str. 1239.) Kavi je toraj bil pri starih Arjanih duhovnik, pesnik, prerok in vedež. Ker pa so duhovniki v starih časih tudi bili vračniki, lahko zapopadamo, zakaj se v slovenski povesti prikazujejo kot vračniki.

Z besedo kavi, kava, kavir, kavnik je brez dvombe sorodna keltska Coibhi, ime naj višega duhovnika družbe Druidov. Druidi so pri starih Keltih bili učeniki, pevci in preroki, sredniki med bogovi in ljudmi (glej obsirniše Karl Eckerman „Lehrbuch der Religionsgeschichte und Mythologie,“ dalje Klemm, „Allgemeine Kulturgeschichte der Menschheit“ VIII. zv. str. 41.)

Druidi so nosili posebno obleko, duhovni belo, pevci pa rujavo in še plajš, ktereга so z leseno kladivo zakladnovali. Glavo so si pokrivali s kapo, kakor je še sedaj nosijo v Bearnu. Lasé so imeli kratke, pa dolgo brado. Dalje vidimo na spomenikih Druidov z

dolgo palico, na nogah pentalfa (Drudenfuss), in pa še v rokah pozlačeno kačje jajce. (glej obširniše „Ueber die Druiden der Celten“ von Karl Barth. Erlangen 1826) Bili so pa Druidi še razdeljeni v različne kaste, kakor: v Saronide, Semotheje, Euhage, Dryside itd. Naj viši Druid se je velel, kakor je že rečeno, Coibhi Druid (Barth. l. c. str. 26) Ena versta Druidov se je imenovala Senani, kateri so bili sodje in državni opravniki, druga Eubuti, kateri so se pečali z astronomijo, geometrijo in vračarstvom. Druidi pevci so igrali v harfo, imenovano Telyn.

Kot spomeniki druidovskega „kulta“ se nahajajo po deželah, kjer so Druidi stanovali, silne pečine in posamezni stebri, 20—58 šolnjevi dolgi, in 10—15 šolnjevi široki. (glej Keferstein „Keltische Alterth.“ str. 263) Proti koncu so ti stebri špičasti, na verhu so pa večidel izdolbljeni, in v tej dolbljini je ogenj gorel. — Razun teh bogočastnih spominkov se še najdejo na Francozkem in Angleškem cele verste stebrov (Pfeileralleen), ktere lahko namalane pogledaš pri „Caylus recueil d' antiquités Tom. VI. 120. 121. — Po deželah, v katerih so nekdanj Kelti stanovali, se nahajajo tudi „cromlechi“ (kreisförmige Steinpfeilerreihen). Takšen „cromlech“ obstoji večkrat iz 200 stebrov. — Posebna versta spomenikov so tudi veliki jajcu podobni pečni kosi, doli polokrogli, kateri na kakšni ravnicí tako v ravnovažji ležijo, da je lahko vertiš na vsako stran, vendar človečji moči jih ni mogoče skotniti s podlage. Njihov obseg šteje 80 šolnjevi, in težki so do 5000 in 10,000 centov. Najdeš je tudi po Nemškem, in sicer v Detmoldskem in Hanoveranskem (glej Dorow „Denkm. germ. und röm. Zeit“ itd. I. 22 itd.)

Vseh teh keltskih bogočastnih spomenikov sem pri tej priložnosti omenil v pričevanje, da stari Norenci in Pannoni niso bili Kelti, ker kaj takšnega zastonj iščeš po Koroškem, Kranjskem in Štajerskem. Edini ostanki, katerih bi vtegnil kdo šteti med bogočastne spomenike starih Keltov, so kamnati kiji, kamnate sekire in kladva; pa take reči se nahajajo tudi v Neuseelandu, na otoku Tonga in med japonskimi starinami, ne more se tedaj terditi, da so te reči zgoli le keltske (primeri Klemm l. c. str. 52.)

Pervotni pomen besede kavi mi ni znan, ali ta beseda se rablja v Vedah večkrat za poznamovanje lučinih teles, postavim solnca in planeta Venere. Pri starih Litvanih se je eden solnčnih bogov velel Kavas, in ker so z mladoletnim solncom stari Slovani in Litvani začenjali mlado leto, se velí pri Litvanih mesec sušec tudi Kavas (Narbnnt I. 12. 298. Kavi je vtegnilo pri starih iztočnih in zapadnih Arjanah, dalje pri Keltih, Litvanih in Slovanih biti primek solnčnega boga; solnčni bog pa je v veri teh narodov bog prerokovanja, vračitve, pesništva, godbe, zato nahajamo kavije in kavire s temi lastnostmi previdene.

V Gilferdingovi knjigi: „O otnošenij jazika slavjanskago k jazikam rodstvenim, Moskva 1853“ sem tudi našel besedo kavnik v pomenu koldun, in Gilferding sam jo je prav dobro primeril s sansk. kavi, poeta. Koldun pomenja v ruščini bajevnika, copernika. Pervotni pomen korenike kar je menda gledati, zreti, lat. caveo, na kaj gledati, nemški: gaffen? primeri rusk: kavika — gosinje oko, toraj kava, kavi $\kappa\alpha\tau'\epsilon\sigma\chi\acute{\eta}\nu$ = vidovina, vidan, der Seher. Eichhoff ima Kaiv, ehren, achten, toraj v prenese-nem pomenu, ker častiti, poštovati je = na kogar gledati.*) Po-menom viditi, gledati pa so za podlago pomeni svetiti, sijati, zato kavi = sūrja, arka bhārgava, uṇas, ktere besede vse izrazujejo pomene: lucens, splendens, fulgens itd. Iz korenike kav je tudi serbska (Vuk s. v.) čavarijati, alucinari, čavarijanje, alucinatio. Zmirom tedaj Kava, Kavi, Kavir, Kavnik, Čavar, Čavarija v pomenih: Videž, vedež, prerok, der Seher, Weissager.

Gos je elbišna žival, in symbol solnčnih bogov (zato jo nahajamo na glavi Radogostovi, pa tudi symbol vodnih božan-stev, kterim so arjanski narodi pripisovali prerokovavne moči; celo gosem samim, terdi ostroumni Pott, so pripisovali stari narodi moč slutenja in previdenja, tako ruska beseda kavika v pomenu gosinje oko najde celo lahko svojo naravno razlago. V ruščini pa pomenjuje Kavika tudi znamnje, in menih Chraber očitno piše, da stari Slovani niso imeli izperva knjig: („нѣ чрътами и рѣзми чѣтѣхъ и гатаахъ.**) zato se je še v polščini ohranila beseda kaval, kavałek, Strich, Los, Stab, palčica, iz ktere je Kava, Kavi, Kavir, Kavnik, Coibh prerokoval.

Glasnik literarni.

Še nekaj zastran beril Miklošičevih.

(Dalje.)

Zdaj pa naj naštejemo in popravimo nekoliko posebnih reči, ki jih je g. R. pokazil; vendar se ne moremo uterpeti, da je ne bi še enkrat sprožili, da beseda „duh“ za „geist“ (der Sprache) ne velja. Namesto: „to ni v ali po duhu našega jezika,“ naj bi se govorilo rajši: „to ni prav po naše“ ali na ravnost „to ni po naše.“ — Če rečeš kmetu: „to je po duhu našega jezika, vem, da si bo mislil: to diši po našem jeziku t. j. das ist nach dem Geruche (ne pa: nach dem Geiste) unserer Sprache; „v duhu“ pa ni nikamor prav; namesto v

*) Primeri respectus od respicio. Klotz (Latein. Handwört. s. v.) je tudi tega mnenja in piše: Caveo stammverwandt mit $\sigma\kappa\epsilon\pi\alpha\nu$, $\sigma\kappa\omicron\pi\epsilon\iota\nu$, schauen und scheuen, daher cavere, vorsehen. Po takem Kavi der Seher, Vorseher, Profet.

**) Na črtami i řezami čtĕhā i gataahā. (a nosnik = on, večidel naš ô.)